

Izvešće Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) s drugog sastanka povjerenstva za hitna stanja i međunarodnu zdravstvenu regulativu vezano za Zika virus i učestalu pojavnost neuroloških poremećaja i neonatalnih malformacija

Antoinette Kaić-Rak

Ured Svjetske zdravstvene organizacije u Republici Hrvatskoj

Drugi sastanak povjerenstva za hitna stanja održan je u obliku telekonferencije 8. ožujka 2016., od 13:00 do 16:45 po srednjeeuropskom vremenu, a sazvala ga je Generalna direktorica Svjetske zdravstvene organizacije u vezi s učestalom pojavom mikrocefalije i drugih neuroloških poremećaja u nekim područjima pogođenim Zika virusom.

Tajništvo SZO-e izvijestilo je Povjerenstvo o provedbi privremenih preporuka koje je Generalna direktorica izdala 1. veljače 2016., u vezi s učestalom pojavom mikrocefalije i Guillain-Barre sindroma (GBS) u periodu prijenosa Zika virusa. Povjerenstvu su prezentirani dodatni podaci prikupljeni putem praćenja te rezultati provedenih komparativnih i eksperimentalnih studija o mogućoj uzročnoj povezanosti infekcije Zika virusom, mikrocefalije i GBS-a.

Informacije o mikrocefaliji, GBS-u i drugim neurološkim poremećajima koji su zabilježeni tijekom perioda potvrđenog širenja Zika virusa prijavile su sljedeće države članice: Brazil, Zelenortski Otoci (portugalski: *Cabo Verde*), Kolumbija, Francuska i Sjedinjene Američke Države.

Povjerenstvo je primilo na znanje nove informacije od država članica i akademskih institucija u pogledu prijavljenih slučajeva, serije slučajeva, 1 *case-control studije* (GBS) i 1 kohortnog istraživanja (mikrocefalija) o pojavnosti kongenitalnih malformacija i neuroloških bolesti u nazočnosti infekcije Zika virusom. Utvrđena je potreba za daljnjim istraživanjem u cilju prikupljanja dodatnih dokaza o povezanosti, te uočavanje bilo kakvih nedosljednosti u prikupljenim podacima iz zemalja članica. Povjerenstvo je preporučilo da učestali slučajevi mikrocefalije i drugih neuroloških poremećaja i dalje ostaju hitni javnozdravstveni problem od međunarodnog značaja te da postoji sve više dokaza o postojanju uzročno-posljedične povezanosti sa Zika virusom.

U razmatranju odgovora na hitni javnozdravstveni problem od međunarodnog značaja, u skladu s Međunarodnom zdravstvenom regulativom (2005), povjerenstvo je Generalnoj direktorici predložilo sljedeće savjete:

Mikrocefalija, drugi neurološki poremećaji i Zika virus

- Pojačati istraživačke aktivnosti na području ispitivanja odnosa između novih učestalih pojava mikrocefalije, drugih neuroloških poremećaja, uključujući GBS-a i Zika virusa;
- Obratiti posebnu pozornost na prikupljanje dodatnih podataka o genetskim sekvencama i kliničkim slikama kod različitih sojeva Zika virusa, proučavanje neuropatoloških malformacija vezano za mikrocefaliju, provođenje dodatnih *case-control studija* i kohortnih studija u drugim okruženjima, napose sa recentnim širenjem Zika infekcije, te provođenje eksperimentalnih studija;
- Ubrzati istraživanje povijesti infekcija Zika virusom, uključujući i asimptomatske infekcije, implikacije asimptomatskih infekcija, osobito s obzirom na trudnoću, i perzistentno izlučivanje virusa;
- Provesti retrospektivna i prospektivna istraživanja o pojavnosti i učestalosti mikrocefalije i drugih neuroloških poremećaja u područjima za koje se zna da su imali prijenos Zika virusa, ali gdje nije uočeno grupiranje oboljelih;
- Nastaviti ispitivanja o mogućoj povezanosti drugih uzročnika ili čimbenika vezanih uz pojavnost grupiranja mikrocefalije te drugih neuroloških poremećaja;
- U cilju ubrzanja provedbe istraživanja i osiguranja brzih rezultati potrebno je:
  - standardizirati i pojačati praćenje i prijavljivanje mikrocefalije i GBSa, osobito u područjima poznatim po prijenosu Zika virusa i rizičnim područjima,
  - suglasiti se o definiciji slučaja za "kongenitalnu Zika infekciju",
  - što prije dostaviti Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji kliničke, virološke i epidemiološke podatke koji se odnose na pojavnost mikrocefalije i/ ili GBS i prijenos Zika virusa, i to što hitnije, kako bi se olakšalo razumijevanje ovih pojava na međunarodnoj razini, usmjeriti međunarodnu podršku prema nadzoru infekcije zaraze, i odrediti prioritete daljnjih istraživanja.

Nadzor

- Unaprijediti nadzor i izvještavanje o infekcijama Zika virusom, putem primjene standardizirane definicije slučaja i dijagnostičkih metoda u područjima dokazanog prijenosa te u rizičnim područjima; novo zahvaćena područja trebaju poduzimati mjere za kontrolu vektora navedene u nastavku teksta.

Kontrola vektora

- Pojačati nadzor vektora, uključujući utvrđivanje vrste komaraca prijenosnika i njihove osjetljivosti na insekticide, radi jačanja procjene rizika i mjera suzbijanja vektora;

- mjere za suzbijanje vektora i primjerene mjere osobne zaštitne treba snažno promicati i provoditi kako bi se smanjio rizik od izlaganja Zika virusu;
- zemlje bi trebale dugoročno ojačati mjere suzbijanja vektora, a Generalna direktorica Svjetske zdravstvene organizacije istražiti mogućnosti primjene mehanizama Međunarodne zdravstvene regulative i razmotriti da se ova problematika iznese na idućoj Svjetskoj zdravstvenoj skupštini u cilju poticanja interesa zemalja članice da se uključe u rješavanje ovog javnozdravstvenog izazova.

Komunikacije rizika

- u cilju smanjenja zabrinutosti stanovništva i povećanja sudjelovanja zajednice u zemljama s prisutnim prijenosom Zika virusa, potrebno je poboljšati komunikaciju i izvještavanje, kako bi se osiguralo učinkovitije suzbijanje vektora i primjena osobnih zaštitnih mjera,
- ove mjere trebaju biti utemeljene na odgovarajućoj procjeni javne percepcije, znanja i informacija; učinak mjera komunikacije rizika treba strogo vrednovati u cilju njihove prilagodbe i poboljšanja njihova učinka,
- u cilju smanjenja opasnosti od izlaganja mogućoj infekciji, posebnu pažnju treba posvetiti dostupnosti potrebnih informacija i materijala namijenjenih ženama u fertilnoj dobi, a naročito trudnicama,
- informacije o opasnosti prijenosa spolnim putem te mjere za smanjenje tog rizika trebaju biti na raspolaganju ljudima koji žive u područjima u kojem su registrirani slučajevi infekcije Zika virusom ili se vraćaju iz tih područja.

Klinička njega

- Trudnice koje su bili izložene Zika virusu treba savjetovati i potom pratiti ishode poroda na temelju najpouzdanijih raspoloživih podataka i nacionalnih praksi i propisa,
- U područjima poznatim po prijenosu Zika virusa, zdravstvene službe bi trebale biti spremne za potencijalno povećanje broja slučajeva neuroloških sindroma i / ili kongenitalnih malformacija.

Putovanja

- Ne treba uvoditi opće ograničenje na putovanja ili trgovinu sa zemljama, područjima i / ili teritorijima s prijenosom Zika virusa,
- trudnice treba savjetovati da ne putuju u područja u kojima vlada epidemija Zika virusa; trudnice čiji spolni partneri žive u područjima s transmisijom Zika virusa ili putuju u ta područja trebaju se zaštititi prilikom spolnih odnosa ili se suzdržati od spolnih odnosa za vrijeme trudnoće,

- putnike u područja s epidemijom Zika virusa treba osigurati s ažuriranim savjetima o potencijalnim rizicima i odgovarajućim mjerama koje trebaju poduzeti kako bi se smanjila mogućnost izlaganja ubodima komaraca, a po povratku poduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući i zaštićene spolne odnose, kako bi se smanjio rizik od daljnjeg širenja virusa,
- Svjetska zdravstvena organizacija treba redovito ažurirati smjernice za putnike s najnovijim informacijama o prirodi i trajanju rizika povezanih sa Zika virus infekcijom,
- standardne preporuke SZO-e koje se odnose na kontrolu prijenosnika u zračnim lukama treba provoditi u skladu s IHR (2005). Države trebaju razmotriti dezinsekcije zrakoplova.

Istraživanje i razvoj

- Razvoj novih dijagnostičkih metoda za dokazivanje prisutnosti Zika virus infekcije trebaju biti prioritet kako bi se olakšale mjere nadzora i kontrole, a posebno tijekom praćenja trudnoće,
- Istraživanje, razvoj i evaluaciju novih mjera kontrole vektora treba najhitnije provoditi,
- U međuvremenu treba intenzivirati istraživanje i razvoj cjepiva i lijekova protiv Zika virusa.

Na temelju navedenih savjeta Generalna direktorica je potvrdila da i dalje postoji prijetnja zdravlju koja je od međunarodnog javnozdravstvenog značaja. Također, Generalna direktorica je odobrila savjete Povjerenstva i izdala ih je kao privremene preporuke u okviru Međunarodne zdravstvene regulative (2005).